

PRILOG 16.: POVEZANI ANGAŽMAN DIONIKA I GRAĐANA

Konferencija o budućnosti Europe održana je u travnju i svibnju 2022. Omogućila je ljudima da iznesu svoje ideje o očekivanjima od Europske unije, a njezin je rezultat konačno izvješće koje sadržava 49 prijedloga. Kad je riječ o rasipanju hrane, prijedlog br. 1 koji se odnosi na poljoprivredu, proizvodnju hrane, bioraznolikost i ekosustave te onečišćenje uključuje mjeru „Primjena načela kružnog gospodarstva u poljoprivredi i promicanje mjera protiv rasipanja hrane”.

U tematskom području „klimatske promjene, okoliš” prijedlog br. 5 odnosi se na održivu potrošnju, ambalažu i proizvodnju. Glavni cilj tog prijedloga je izgradnja kružnog gospodarstva promicanjem održivih proizvoda i proizvodnje u EU-u te više kružnih, autonomnih i manje ovisnih materijala. Zbog toga spomenuti prijedlog uključuje, među ostalim, sljedeće mjere:

- strože i usklađene proizvodne standarde u EU-u i transparentan sustav označivanja za sve proizvode koji se prodaju na tržištu EU-a u pogledu njihove održivosti / ekološkog otiska, kao i trajnosti, upotrebe QR koda i ekološke ocjene ili digitalne putovnice proizvoda
- dodatno smanjenje nastanka otpada utvrđivanjem ciljeva za sprečavanje nastanka i ponovnu upotrebu otpada te utvrđivanjem standarda kvalitete za sustave razvrstavanja otpada
- pokretanje platforme znanja EU-a o tome kako osigurati dugoročnu i održivu upotrebu proizvoda i kako ih popraviti, uključujući dostupne informacije udruženja potrošača
- uvođenje mjera za borbu protiv ranog ili preranog (uključujući planiranog) zastarijevanja, osiguravanje duljeg razdoblja jamstva, promicanje prava na popravak i osiguravanje dostupnosti i pristupačnosti kompatibilnih rezervnih dijelova
- uspostavljanje tržišta sekundarnih sirovina, među ostalim razmatranjem zahtjeva za postotke recikliranog sadržaja i poticanjem manje upotrebe primarnih sirovina
- brzo uvođenje ambiciozne strategije za održivi tekstil i uspostavu mehanizma koji će potrošačima omogućiti da znaju zadovoljava li proizvod kriterije održivosti
- poduzimanje mjera na razini EU-a kojima se će se potrošačima omogućiti dulja upotreba proizvoda te će ih se na to poticati
- strože standarde proizvodnje i poštene uvjete rada u cijelom proizvodnom lancu i cijelom lancu vrijednosti.

Kao nastavak Konferencije o budućnosti Europe Komisija je najavila „**novu generaciju**” **panela građana i građanki** za savjetovanje s nasumično odabranim građanima prije iznošenja određenih ključnih prijedloga na europskoj razini. Rasipanje hrane bilo je među prve tri teme (uz virtualne svjetove i obrazovnu mobilnost) odabrane za savjetovanje s građanima, a panel se sastao u tri navrata od prosinca 2022. do veljače 2023. Iako panel građana i građanki nije bio dio savjetodavnih aktivnosti organiziranih za potrebe ove procjene učinka, njihove će preporuke¹ podržati rad Komisije na sprečavanju rasipanja hrane i uzet će se u obzir u pripremi zakonodavnih prijedloga kojima će se utvrditi ciljevi na razini EU-a za smanjenje rasipanja hrane. Važno je napomenuti da će preporuke građana poslužiti za pomoć državama članicama u postizanju ciljeva EU-a za smanjenje rasipanja hrane.

---

¹ Europska komisija, Panel građana i građanki o rasipanju hrane, Konačne preporuke, veljača 2023., https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-02/flw_eu-actions_fwrt_20230210_recom-cit_0.pdf

1- Izvješće s panela građana i građanki o rasipanju hrane u organizaciji Europske komisije

Nadovezujući se na konačne preporuke Konferencije o budućnosti Europe, Komisija se u svojoj komunikaciji „Provođenje vizije u djelo” od 17. lipnja 2022. obvezala omogućiti panelima građana i građanki da raspravljaju i daju preporuke prije iznošenja određenih ključnih prijedloga.

Prvu **novu generaciju panela građana i građanki** organizirali su Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane te Glavna uprava za komunikaciju od 16. prosinca 2022. do 12. veljače 2023. na temu **smanjenja rasipanja hrane**. Panel je sazvan u kontekstu pripremnih radnji za predloženu reviziju Okvirne direktive o otpadu², za koju Komisija razmatra izvedivost utvrđivanja pravno obvezujućih ciljeva smanjenja rasipanja hrane koje bi države članice trebale ispuniti do 2030.

I. Panel

U panelu je **sudjelovalo** 147 nasumično odabranih građana i građanki koji su odražavali raznolikost EU-a u pogledu dobi, spola, socioekonomskog statusa, obrazovanja i zemljopisnih obilježja (državljanstvo i stanovanje na selu ili u gradu). Sastali su se tijekom tri vikenda kako bi sastavili preporuke o tome kako pojačati mjere za smanjenje rasipanja hrane u EU-u.

Pomagali su im profesionalni moderatori i facilitatori, stručnjaci Komisije i povjerenstvo za znanje koje je uključivalo vanjske stručnjake.

Rasprave panela usredotočile su se na opći cilj prijedloga – brže smanjenje rasipanja hrane u EU-u – i buduću provedbu takvog zakonodavstva EU-a. Cilj panela građana i građanki bio je utvrditi njihova stajališta o mjerama koje trebaju poduzeti države članice, dionici u lancu opskrbe hranom, građani te drugi privatni i javni dionici kako bi se još odlučnije poradilo na smanjenju rasipanja hrane i postizanju budućih ciljeva.

II. Preporuke

U svojem radu na izradi preporuka građani su pokazali **visoku razinu predanosti i angažmana**. Na prvom sastanku panela postavili su više od 80 pitanja – od kojih su mnoga izašla izvan okvira problematike rasipanja hrane i odnosila se na općenito funkcioniranje prehrambenih sustava – na koja su odgovarali stručnjaci. Građani su izrazili želju da **u većoj mjeri utječu na prehrambenu politiku EU-a i sudjeluju u njoj** te su pozvali na uspostavu lokalnih i nacionalnih foruma za uključivanje građana. Zanimalo ih je koji su sljedeći koraci i mogućnosti za nastavak rada na smanjenju rasipanja hrane, a neki su predložili i veće uključivanje građana u istraživanje EU-a o rasipanju hrane i njihovu zastupljenost u raspravi o zakonodavnom prijedlogu u Europskom parlamentu. Osim toga, izrazili su želju da se **panelima građana i građanki omogući dodatna vidljivost i medijska pokrivenost** te su prihvatili svoju ulogu **ambasadora sprečavanja rasipanja hrane** i pokretača promjena u svojim sredinama.

U 23 preporuke tog panela koje su navedene u prilogu zalaže se za **širok pristup prehrambenim sustavima** radi uključivanja svih dionika i jačanja suradnje u cijelom lancu

---

² Predložena revizija Okvirne direktive o otpadu obuhvaća otpad od hrane i tekstila.

opskrbe hranom. Taj **sveobuhvatan pristup** odražava se i u tri područja na koje se odnose preporuke građana: 1) suradnja u lancu vrijednosti prehrambenih proizvoda: od polja do stola, 2) inicijative u prehrambenom sektoru i 3) poticanje promjene ponašanja potrošača.

U preporukama građana smanjenje rasipanja hrane povezuje se s **pravednim lancem opskrbe hranom kojim se osigurava solidarnost** (npr. pružanje potpore lokalnim proizvođačima i suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi koje mogu dovesti do rasipanja hrane, kao što je otkazivanje narudžbi u zadnji tren). S obzirom na sve veće prijetnje sigurnosti opskrbe hranom preporučuju se mehanizmi za lakšu preraspodjelu viška hrane onima kojima je potrebna (npr. mreže i digitalna rješenja koja povezuju donatore u prehrambenom sektoru s bankama hrane i dobrotvornim ustanovama) te se poziva na proširenje definicije otpada od hrane kako bi se uključila i hrana koja je ostala neobrana te potaknulo prikupljanje ostataka poslije žetve ili berbe.

U preporukama se ponovno naglašava potreba za **pristupom utemeljenom na dokazima** kako bi se sve dionike usmjeravalo na učinkovito sprečavanje rasipanja hrane, s naglaskom na važnosti praćenja. Prepoznaje se i potreba da EU postavi **sveobuhvatni cilj** smanjenja rasipanja hrane, a države članice poduzmu korake kako bi osigurale postizanje tog cilja. Građani ponajviše ističu i potiču **ulogu obrazovanja** o hrani, posebice o rasipanju hrane, i pozivaju da se obrazovanje o hrani uključi u školske kurikulume kako bi se unaprijedilo razumijevanje i uvažavanje vrijednosti hrane od rane dobi.

III. Sljedeći koraci

Neke preporuke odražavaju **aktualni rad** Europske komisije s državama članicama i dionicima u borbi protiv rasipanja hrane u cijelom EU-u, čime se potvrđuje i podupire potreba za djelovanjem na razini EU-a u tom području. Na primjer, građani preporučuju **razmjenu podataka i najbolje prakse** u sprečavanju rasipanja hrane među relevantnim dionicima, što je ključan dio mandata [Platforme EU-a o gubitku i rasipanju hrane](#), uspostavljene 2016. [Kodeks ponašanja EU-a za odgovorno poslovanje s hranom i postupanje na tržištu](#), koji su dionici donijeli 2021., potiče **konkretne obveze društava u prehrambenom sektoru**. Smjernicama EU-a za lakše [doniranje hrane](#)³ može se poduprijeti provedba usklađenih pristupa država članica, kako su predložili građani EU-a.

Građani zahtijevaju i mjere za pomoć potrošačima u sprečavanju rasipanja hrane, uključujući nacionalne kampanje i kampanje na razini EU-a za informiranje o gospodarskim i ekološkim koristima sprečavanja rasipanja hrane te uključivanje subjekata iz prehrambenog sektora. Građani kao potrošači žele potporu u donošenju vlastitih utemeljenih odluka o tome kako konzumirati i upotrebljavati hranu u odnosu na datume „upotrijebiti do” i „najbolje upotrijebiti do”. Rješavanje problema potrošačkog rasipanja hrane važan je dio rada Komisije i, prema očekivanjima građana, i dalje će biti ključno područje djelovanja. Ključan primjer za to jest [Europski forum potrošača o rasipanju hrane](#)⁴, koji radi na pronalaženju rješenja i razvoju alata za smanjenje potrošačkog rasipanja hrane.

Osim toga, preporuke građana ukazuju na **elemente koje treba dodatno razmotriti**, kao što je poduzimanje mjera za zabranu uništavanja viškova zdravstveno ispravne hrane. Iako se već odražava u hijerarhiji otpada (utvrđenoj u europskom zakonodavstvu o otpadu⁵), to bi se načelo moglo dodatno razmotriti u radu Komisije na uspostavi održivih prehrambenih sustava

³ SL C 361, 25.10.2017., str. 1.–29.

⁴ Europska komisija, projekt EU-a: [Europski forum potrošača o rasipanju hrane](#), listopad 2021. – srpanj 2023.

⁵ SL L 150, 14.6.2018., str. 109.–140.

kako bi se osiguralo da se više proizvedene hrane iskoristi za prehranu ljudi. U preporukama je istaknuto još jedno područje na kojem treba poraditi: iznalaženje inovativne i održive ambalaže. Nadalje, u preporukama se **navode i područja mogućeg budućeg djelovanja** Komisije, država članica i drugih dionika, kao što je potreba za poboljšanjem suradnje i uključivanjem građana u cijelom EU-u. Prije sudjelovanja u panelima mnogi građani nisu bili svjesni opsega rasipanja hrane i njegovih negativnih učinaka kao ni trenutnog rada na smanjenju i sprečavanju rasipanja hrane u njihovim državama članicama, primjerice u kontekstu Međunarodnog dana svjesnosti o gubitku i rasipanju hrane. Komisija će nastaviti surađivati s državama članicama i dionicima kako bi dodatno senzibilizirala javnost i podržala promjene ponašanja u pogledu rasipanja hrane.

S obzirom na oblikovanje politika Europske komisije **rezultati panela građana i građanki bit će potpora u sveobuhvatnom radu Komisije na smanjenju rasipanja hrane te će služiti kao vodič za pomoć državama članicama u postizanju budućih ciljeva.** Preporuke nadopunjuju procjenu učinka i javno savjetovanje koje je Komisija provela kako bi podržala utvrđivanje pravno obvezujućih ciljeva smanjenja rasipanja hrane te su uzete u obzir u pripremi ove inicijative. Nadalje, preporuke građana proslijedit će se i o njima će se raspravljati s Platformom EU-a o gubitku i rasipanju hrane, koja će okupiti države članice i dionike, kako bi ih mogli uzeti u obzir u svojim programima za sprečavanje rasipanja hrane. Građani će biti obaviješteni o glavnim mjerama poduzetima u EU-u radi sprečavanja rasipanja hrane, kao što je donošenje zakonodavnog prijedloga.

„Bilo je fantastično surađivati s ljudima iz cijelog EU-a i vidjeti kako je velika većina njih zainteresirana i pokušava pronaći pravi način za smanjenje rasipanja hrane.”

Lucie (40), Češka

KONAČNE PREPORUKE EUROPSKOG PANELA GRAĐANA I GRAĐANKI O RASIPANJU HRANE

Br.	Naslov preporuke	Za	Protiv	Suzdržani
1	Lokalni uzgajivači za sretnije potrošače: manje rasipanja, više održivosti	120	15	5
2	Domaći okusi: javna i privatna potpora lokalnoj poljoprivredi za manje rasipanja hrane	119	9	12
3	Dijeli, ne rasipaj!	93	31	16
4	Razmjena podataka i primjera najbolje prakse iz cijele Europe	97	27	16
5	Prikupljanje podataka iz cijelog lanca opskrbe hranom	101	28	11
6	Neka se glas građana čuje: sudjelovanje građana u europskoj prehrambenoj politici	91	37	12
7	Tek ubrano: vrijednost sezonske hrane	103	26	11
8	Mreža za razmjenu hrane na razini EU-a	84	41	14
9	Planiranje kupnje i dijeljenje hrane	85	38	16
10	Uživajmo bez rasipanja u restoranima	113	17	9
11	Važnost vaganja otpada	73	48	18
12	Obvezni sustav izvješćivanja radi transparentnosti te kazne i nagrade	68	56	15
13	Zakonodavstvo na razini EU-a o uništavanju neprodanih prehrambenih proizvoda – uzajamno učenje u svim državama članicama	109	20	10
14	Transparentnost za bolju vidljivost i djelovanje u području rasipanja hrane	102	22	15
15	Inovacije u području ambalaže i upotreba ambalaže u skladu s potrebama	116	18	5
16	Proširenje definicije rasipanja hrane kako bi se sačuvala neobrana hrana	110	19	10
17	Poticanje odraslih da mjere protiv rasipanja hrane smatraju prioritetom	113	20	6
18	Informiranje o prehrani i održiva prehrana u osnovnim i srednjim školama	123	9	7
19	Promicanje i potpora za aplikacije i platforme za dijeljenje hrane koje međusobno povezuju potrošače	97	25	17
20	Čuvanjem hrane štedimo novac: europska kampanja protiv rasipanja hrane u suradnji s trgovcima hranom na malo kroz četiri vikenda godišnje	98	31	10
21	Zaustavimo rasipanje hrane: tjedan za informiranje o rasipanju hrane u školama	116	16	7
22	Pružanje informacija potrošačima o tome kako svjesno i samostalno pridonositi smanjenju rasipanja hrane te kako pripremiti, očuvati i ponovno upotrijebiti proizvode prije i nakon što im prođe rok valjanosti (datum „upotrijebiti do” sigurnosni je datum nakon kojeg se proizvod ne bi smio konzumirati; datum „najbolje upotrijebiti do” datum je do kojeg proizvod zadržava optimalnu kvalitetu)	108	26	5
23	Standardizirana praksa na maloprodajnoj razini za promidžbu proizvoda kojima se bliži kraj roka valjanosti.	109	18	12

Preporuke (cjeloviti tekst) kako su ih formulirali sudionici panela građana i građanki o rasipanju hrane

1. TEMATSKO PODRUČJE – SURADNJA U LANCU VRIJEDNOSTI PREHRAMBENIH PROIZVODA: OD POLJA DO STOLA

1. PREPORUKA

Lokalni uzgajivači za sretnije potrošače: manje rasipanja, više održivosti

Preporučujemo da EU nastavi raditi na politikama i inicijativama za potporu malim proizvođačima u trgovini s trgovcima na malo i supermarketima. Veliki trgovci na malo / prerađivači u očitoj su poziciji moći koja im omogućuje prednost u tom odnosu i često usmjeravaju trgovinu u svoju korist, što u nekim slučajevima dovodi do rasipanja hrane.

Tri aspekta zahtijevaju posebnu pozornost:

1. EU i njegove države članice trebali bi poticati trgovce na malo i supermarkete da uvijek nabavljaju proizvode od najbližeg proizvođača. Nadalje, trebali bi ispitati i osmisliti poticaje kojima bi se trgovce na malo potaknulo da postupaju prema ovim preporukama.
2. EU treba pratiti zabranu otkazivanja u zadnji trenutak iz 2019. te biti spreman intervenirati ako se ona ne poštuje.
3. EU treba nastaviti raditi na politikama o hrani odbojnog izgleda / nepravilnog oblika te i dalje istraživati posljedice odbacivanja takvih proizvoda povezane s rasipanjem hrane.

Obrazloženje

Podupiranje malih proizvođača i njihove prodaje u neposrednoj blizini ima velik potencijal za smanjenje rasipanja hrane na nekoliko načina, i duž lanca vrijednosti i u kućanstvima:

- Ako se hrana prevozi na velike udaljenosti, a supermarketi traže veće količine kako bi bili troškovno učinkoviti, vjerojatno će doći do rasipanja hrane.
- Lokalni proizvođači mogu se lakše prilagoditi i brže reagirati na promjene u potražnji, čime se može smanjiti rasipanje.
- Hrana lokalnih proizvođača često je kvalitetnija i dulje traje, što može dovesti do manje rasipanja u kućanstvima.
- Hrana koja se trenutačno odbacuje zbog nepravilnog oblika može se izbjeći.
- Rasipanje hrane zbog otkazivanja u zadnji trenutak može se izbjeći ako postoje sveobuhvatni propisi i okviri kojima se podupiru mali proizvođači.

Dodatne napomene

Preporuka ima pozitivan utjecaj na sigurnost opskrbe hranom i zdravlje.

Potrebno je naglasiti važnost kombiniranja ove preporuke s drugim inicijativama usmjerenima na ponašanje potrošača, informiranje javnosti i edukaciju kako bi se ojačala suradnja dionika i poboljšalo opće razumijevanje rasipanja hrane i povezanosti tog problema s lokalnom proizvodnjom hrane.

Izazovi:

- Preporuka podrazumijeva kompromis s obzirom na načelo EU-a o slobodnoj trgovini i slobodnom tržištu i stoga joj se mogu suprotstaviti velike korporacije / trgovci na malo i lobističke skupine.
- Pri daljnjem radu na ovoj preporuci važno je razmotriti što je „lokalno”, a što „kratak lanac opskrbe” te raspraviti o tome jer za te pojmove ne postoji zajednička definicija na razini EU-a.
- S obzirom na to da je u ovom kontekstu riječ o sezonskim proizvodima i uzimajući u obzir potražnju potrošača, izazov može biti potencijalno ograničena ponuda zbog usmjerenosti na hranu iz kratkog lanca opskrbe.

2. PREPORUKA

Domaći okusi: javna i privatna potpora lokalnoj poljoprivredi za manje rasipanja hrane

Lokalnim i regionalnim tijelima preporučujemo da podupru lokalne uzgajivače praktičnim rješenjima i inicijativama kojima se nastoji smanjiti rasipanje hrane. Cilj je potaknuti dionike na bližu suradnju kako bi pokrenuli takve inicijative i time stvorili održivi prehrambeni sustav koji je koristan i uzgajivačima i potrošačima.

Lokalnim tijelima predlaže se nekoliko sljedećih inicijativa:

1. uvođenje poreznih olakšica i subvencija za male uzgajivače
2. podupiranje lokalnih uzgajivača u pronalaženju novih tržišta na kojima mogu biti zaštićeni od nepoštenih odnosa moći s trgovcima na malo, primjerice dodjeljivanjem javnih prodajnih prostora
3. poticanje uključivih postupaka i inicijativa s dionicima lanca vrijednosti usmjerenih na postupanje s otpadom od hrane, primjerice promicanjem upotrebe „aplikacija za otpad od hrane” u gradu
4. podupiranje udruženja i drugih aktera koji podupiru lokalne uzgajivače u pogledu pitanja otpada od hrane, kao što su banke hrane.

Obrazloženje

Podupiranje malih proizvođača i njihove prodaje u neposrednoj blizini ima velik potencijal za smanjenje rasipanja hrane na nekoliko načina, i duž lanca vrijednosti i u kućanstvima:

- Ako se hrana prevozi na velike udaljenosti, a supermarketi traže veće količine kako bi bili troškovno učinkoviti, vjerojatno će doći do rasipanja hrane.
- Lokalni proizvođači mogu brže reagirati na promjene u potražnji i lakše im se prilagoditi, što može dovesti do smanjenja otpada.
- Hrana lokalnih proizvođača često je kvalitetnija i dugotrajnija, što znači da bi se skraćivanjem lanca vrijednosti otpad smanjio i na razini transporta i u kućanstvima.

Dodatne napomene

- Potrebno je naglasiti važnost kombiniranja ove preporuke s drugim inicijativama usmjerenima na ponašanje potrošača, informiranje javnosti i edukaciju kako bi se ojačala suradnja dionika i poboljšalo opće razumijevanje rasipanja hrane i povezanosti tog problema s lokalnom proizvodnjom hrane.

Glavni izazovi

- Veliki opseg i složenost preporuke. Analiza i provođenje mnogih predloženih inicijativa zahtijevali bi mnogo vremena, a potrebni bi bili i pouzdani sustavi praćenja.
- Izazov je kompromis s obzirom na načelo EU-a o slobodnoj trgovini i slobodnom tržištu te je upitno bi li različiti dionici prihvatili tu inicijativu.

3. PREPORUKA

Dijeli, ne rasipaj!

Preporučujemo da vlade pruže temeljnu financijsku potporu bankama hrane i drugim redistributerima hrane putem strukturnih programa koji se uobičajeno provode u cijeloj Europi, umjesto da ih se uglavnom financira privatnim donacijama (ali ne stopostotnom financijskom potporom kako ih se ne bi pretvorilo u poslovnu priliku). Preporučujemo i stvaranje platforme koja bi povezivala razne postojeće aplikacije s pomoću kojih se trgovci na malo povezuju s bankama hrane. Ta bi platforma trebala biti pristupačna korisnicima i učinkovita te bi njome trebalo centralizirano upravljati. Preporučujemo i da se hrana koju trgovci na malo predaju (doniraju ili prodaju po nižoj cijeni) bankama hrane dostavlja na vrijeme i u dobrom stanju, po mogućnosti 3 – 5 dana prije nego što se pokvari (umjesto da se primjenjuju trenutačne smjernice prema kojima bi hranu trebalo podijeliti najkasnije 48 sati prije kraja roka valjanosti proizvoda). To se može potaknuti poreznim odbitkom za trgovce na malo koji se smanjuje ako se hrana predaje bliže kraju roka valjanosti proizvoda. Kako bi stekli pravo na taj odbitak, trgovci na malo morali bi donirati određenu minimalnu količinu hrane.

Obrazloženje

Budući da se u postojećem sustavu rasipanje hrane ne može u potpunosti izbjeći, trebali bismo nastojati iskoristiti hranu koja se baca. U tom bismo kontekstu trebali iskoristiti sve već dostupne alate (banke hrane, aplikacije, relevantna udruženja, inicijative itd.)

Dodatne napomene

Izazov je kako ojačati kapacitete banaka hrane, a da ih se ne pretvori u poslovnu industriju (s obzirom na to da problem rasipanja hrane nastojimo riješiti na višoj razini proizvodnje).

4. PREPORUKA

Razmjena podataka i primjera najbolje prakse iz cijele Europe

Preporučujemo da vlade u svakoj zemlji dijele svoje podatke i najbolje primjere iz prakse u pogledu mjera usmjerenih na rasipanje hrane na svim razinama lanca opskrbe hranom, od proizvođača do potrošača, na platformi Europske komisije o rasipanju hrane ([Platforma EU-a o gubitku i rasipanju hrane](#)). Poseban odbor istraživača EU-a koji nastoji promicati uspješne prakse i učiniti ih pristupačnima upravljao bi tim informacijama i analizirao ih. Podatke o uspješnim praksama trebalo bi svrstati u kategorije prema vrstama proizvodnje i vrstama potrošnje. Osim toga, želimo promicati mrežu gradova/regija koji pristupaju tim podacima i primjenjuju prakse koje im najbolje odgovaraju na temelju sličnih obrazaca potrošnje i proizvodnje. Ta je mreža uspostavljena ne bi li ti lokaliteti učili jedni od drugih na temelju tih sličnosti. U tu bi se svrhu mogao primijeniti koncept „gradova prijatelja”: gradovi sa sličnim problemima rasipanja hrane surađivali bi na njihovu rješavanju.

Obrazloženje

Najbolji primjeri iz prakse mogli bi se učinkovitije i dosljednije dijeliti. Osim toga, iskoristili bi se i Platforma EU-a o gubitku i rasipanju hrane i mreža Eurocities, kao i koncept „gradova prijatelja”. Želimo potaknuti suradnju gradova i regija u cijeloj Europi.

Dodatne napomene

5. PREPORUKA

Prikupljanje podataka iz cijelog lanca opskrbe hranom

Preporučujemo da određeno tijelo EU-a ili druge agencije ili istraživačke institucije prikupljaju podatke o tome tko rasipa hranu u lancu opskrbe hranom i kako, gdje, zašto i kad. Prikupljanje takvih podataka moglo bi se provoditi:

1. praćenjem ponašanja pojedinih potrošača putem aplikacija
2. prikupljanjem podataka licem u lice, putem anketa Eurobarometra
3. putem anketa koje bi se slale školama i drugim obrazovnim organizacijama, a takve bi se ankete mogle provoditi prije ili nakon školskih aktivnosti na temu rasipanja hrane
4. upotrebom podataka dobivenih od sudionika panela građana kao reprezentativne skupine u istraživačke svrhe
5. putem intervencijske studije koja se temelji na vođenju dnevnika o ponašanju potrošača (prijedlog inspiriran panelima za promatranje potrošača u BE/NE)
6. primjenom mjera koje su znanstveno potvrđene na sveučilištima
7. putem opservacijskih studija, posebice studija o stvarnim količinama otpada koje bi se temeljile na proučavanju postojećih postupaka gospodarenja otpadom u gradovima i općinama
8. prikupljanjem i usporedbom računa izdanih u interakciji supermarketa i poljoprivrednika
9. standardiziranjem obrazaca za prijavu otpada.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer na temelju informacija o tome gdje, kad i zašto rasipamo hranu možemo pokrenuti usmjerenije kampanje informiranja te omogućiti detaljan uvid u područja u kojima bismo mogli najviše utjecati na smanjenje rasipanja hrane. Naša skupina smatra da prikupljanjem točnijih podataka o tome gdje se točno u lancu opskrbe hranom rasipa hrana možemo djelotvornije primijeniti naša rješenja za otklanjanje problema rasipanja hrane. Postojeća zajednička metodologija za prikupljanje podataka o otpadu od hrane na razini EU-a (kako je definirana Delegiranim odlukom Komisije (EU) 2019/1597) usmjerena je na mjerenje količine otpada, dok je cilj našeg prijedloga prikupiti detaljnije podatke o tome tko, kad i gdje rasipa hranu. Ti dodatni projekti/inicijative za prikupljanje podataka mogli bi se koristiti za dopunu kvantitativnih podataka koje prikupljaju države članice u skladu s obvezom izvješćivanja o njima na godišnjoj osnovi. Njima bi se osigurali konkretniji podaci o tome koja se hrana rasipa te tko je, kako, kad i gdje rasipa.

Dodatne napomene

Napomene o podacima koje želimo prikupljati: trebali bismo prikupljati podatke o tome koja se hrana rasipa te tko je, kako, kad i gdje rasipa. **Što/kad:** Koju hranu rasipamo i u kojim okolnostima? Koju hranu točno bacamo i koliko se takve hrane ne pojede? Koliko kupujemo u odnosu na to koliko bacamo? **Kako:** Kako se rasipa hrana? Baca li se? Iskoristi li se prekasno ili se pokvari? Prođe li rok valjanosti hrane? Kupujemo li previše? Mogle bi se uzeti u obzir i kulturološke razlike. **Tko:** Tko u lancu opskrbe rasipa hranu – distributeri, potrošači itd.? Postoje li, na razini potrošača, podaci o tome koji potrošači rasipaju najviše hrane (to bi moglo biti povezano s dobi ili zemljom)? (Napomena: hoće li ljudi biti voljni pružiti te podatke?).

Povezano s točkom 5: poduzeće koje je poslužilo kao primjer zove se Growth for Knowledge/GFK.

Naša skupina smatra da je vrlo važno poštovati privatnost i osobne podatke građana EU-a. U svim studijama provedenima na temelju naše preporuke trebalo bi se pridržavati tog načela.

6. PREPORUKA

Neka se glas građana čuje: sudjelovanje građana u europskoj prehrambenoj politici

Na temelju koncepta Konferencije o budućnosti Europe i ovog panela građana i građanki EU-a o rasipanju hrane preporučujemo osnivanje lokalnih i nacionalnih foruma za uključivanje građana. Ti bi forumi bili namijenjeni za primjenu, praćenje i pružanje savjeta o nacionalnim strategijama za provedbu direktiva EU-a o smanjenju rasipanja hrane iz perspektive građana. Nadalje preporučujemo da Platforma EU-a o gubitku i rasipanju hrane uključuje predstavnike građana, u okviru čijeg bi se angažmana koordinirala razmjena informacija između foruma za uključivanje građana. Ti bi forumi, i na nacionalnoj razini i na razini EU-a, trebali pružati platformu za razmjenu informacija i međusobno učenje među građanima/potrošačima, dionicima i oblikovateljima politika.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer je važno da se čuje glas građana, osigura pošten i transparentan postupak te omogući da građani i oblikovatelji politika koordinirano djeluju i uče jedni od drugih. Građani su stručnjaci za vlastite živote i njihove se perspektive moraju uzeti u obzir na lokalnoj i nacionalnoj razini te na razini EU-a.

Dodatne napomene

7. PREPORUKA

Tek ubrano: vrijednost sezonske hrane

Preporučujemo promjenu potrošačkih navika informiranjem potrošača o vrijednosti sezonske hrane. To bi trebalo učiniti postavljanjem jasnih natpisa u trgovinama koji potrošačima jasno pokazuju koji su proizvodi sezonski. Osim toga, javnim informativnim kampanjama trebalo bi širu javnost upoznati s vrijednošću sezonske hrane. Informiranje potrošača putem natpisa na policama i kampanja može potaknuti proizvođače na uzgoj sezonskih proizvoda. Nadalje preporučujemo izradu boljih podataka o najdjelotvornijim metodama poticanja proizvodnje sezonskih proizvoda i ograničavanja uvoza nesezonske hrane niske kvalitete.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer se nesezonska hrana često uvozi i/ili je lošije kvalitete u odnosu na sezonsku hranu. Kvalitetniji proizvodi mogu utjecati na ponašanje potrošača jer kvalitetniju hranu više cijesimo i stoga je i manje rasipamo.

Dodatne napomene

2. TEMATSKO PODRUČJE – INICIJATIVE U PREHRAMBENOM SEKTORU

8. PREPORUKA

Mreža za razmjenu hrane na razini EU-a

Preporučujemo izravno povezivanje glavnih distributera putem registra na internetskim stranicama na razini EU-a koje bi omogućivalo razmjenu hrane kojoj istječe rok valjanosti ili viška hrane. Tom bi se internetskom stranicom spriječilo rasipanje hrane jer bi ona omogućila komunikaciju unutar razina (vidjeti u nastavku) i komunikaciju sa sljedećom sektorskom jedinicom u lancu opskrbe. Poduzeća bi se mogla prijaviti i ponuditi ili otkupiti višak hrane po nižoj cijeni. Postojale bi tri razine:

1. prvu razinu činili bi proizvođači, uzgajivači i distributeri
2. druga razina uključivala bi supermarkete, banke hrane i javne kuhinje
3. treća razina obuhvaćala bi potrošače i kućanstva.

Obrazloženje

Građani nisu dali obrazloženje.

Dodatne napomene

9. PREPORUKA

Planiranje kupnje i dijeljenje hrane

Preporučujemo razvoj pravnog okvira za usklađivanje zakonodavstva država članica o praksama u cjelokupnom lancu opskrbe u vezi s preraspodjelom viška hrane i hrane kojoj istječe rok valjanosti, uzimajući u obzir sigurnosne propise i predviđanje podataka. Nabavu bi trebalo prilagoditi količini koja će se prodati. Supermarkete i dobavljače moglo bi se poticati tako da im se pružaju povlastice (primjerice porezne olakšice) ako hranu prodaju po nižoj cijeni ili je doniraju.

Obrazloženje

Građani nisu dali obrazloženje.

Dodatne napomene

10. PREPORUKA

Uživajmo bez rasipanja u restoranima

Europskim institucijama preporučujemo sljedeći plan za smanjenje rasipanja hrane u restoranima. Svim vrstama restorana trebalo bi omogućiti da prikazuju određeni logotip (usklađen u cijelom EU-u) ako ispunjavaju određene kriterije kvalitete (kao što su oni navedeni u nastavku i neki drugi kriteriji). Taj bi logotip sadržavao obavijest o mogućnosti odnošenja ostataka hrane kući, a konobari bi trebali osigurati pakete za ostatke hrane koji se mogu ponijeti kući. Restorani koji bi upotrebljavali logotip u svoje bi jelovnike dodali tekst „ostatke hrane možete ponijeti kući”. Ako ipak ostanu ostaci pripremljene hrane, trebalo bi ih ponuditi zaposlenicima. Ako ima ostataka sirove hrane iz kuhinje, trebalo bi ih ponuditi bankama hrane / drugim dobrotvornim organizacijama.

Ako je hrana nejestiva, trebalo bi je iskoristiti za proizvodnju energije (energija iz obnovljivog izvora). Kako bi se restorane potaknulo na poštovanje tih kriterija kvalitete (ili drugih kriterija kvalitete), trebalo bi im pružiti financijsku potporu za provedbu tog plana. Financijski poticaj mogao bi im se pružiti u obliku porezne olakšice te bi im se mogla dodijeliti dodatna potpora. Budući da se ostaci iz kuhinje mogu vagati ili mjeriti, mogli bi se pratiti i uzeti u obzir za poreznu olakšicu.

Obrazloženje

Ovu inicijativu preporučujemo jer bi se njome smanjio otpad od hrane iz restorana i jer bi se ljudi u znatno manjoj mjeri sramili tražiti ostatke hrane. Restorani, kao uzori, potaknuli bi i privatna kućanstva na smanjenje rasipanja hrane.

Dodatne napomene

11. PREPORUKA

Važnost vaganja otpada

Preporučujemo da se organizacije zadužene za gospodarenje otpadom obveže na vaganje ili mjerenje organskog otpada. Kratkoročno bi taj plan trebao biti usmjeren na javne ustanove (npr. škole i bolnice), cijele četvrti ili okruge, a dugoročan je cilj da se njime obuhvate i privatna kućanstva. Predstavnici tih ustanova/okruge, a kasnije i privatnih kućanstava, trebali bi redovito dobivati izvješća i usporedbe s prethodnim razdobljima te usporedbe s drugim subjektima. Time bi se povećala informiranost o problemu i potaklo smanjenje rasipanja hrane. Mjerenje se ne mora provoditi na isti način u svim zemljama, dovoljno je da je usporedivo unutar pojedine zemlje.

Obrazloženje

Ovu inicijativu preporučujemo jer bi se njome povećala informiranost potrošača. Ujedno bi ih se potaknulo na bolje postupanje s hranom i smanjenje rasipanja hrane. Rezultati bi se mogli kratkoročno i dugoročno mjeriti i pružali bi određeni poticaj za smanjenje rasipanja hrane.

Dodatne napomene

12. PREPORUKA

Obvezni sustav izvješćivanja radi transparentnosti te kazne i nagrade

Preporučujemo razvoj sustava izvješćivanja (prije svega sličnog ISO certifikaciji) kako bi se u cjelokupnom lancu vrijednosti, uključujući proizvođače, trgovce na malo, supermarkete, restorane i hotele, utvrdili konkretni standardi. U okviru tog sustava trebalo bi razlikovati velika i mala / srednja poduzeća (MSP-ovi) na temelju postojećih kategorija za razvrstavanje po veličini poduzeća. Ako poduzeća prekrše standarde, trebalo bi ih sankcionirati, a ako ostvare rezultate koji premašuju standardne vrijednosti, trebalo bi ih nagraditi. Trebao bi postojati relativni sustav novčanog kažnjavanja proporcionalan težini prekršaja i veličini poduzeća. Nagrade bi se prvenstveno trebale temeljiti na sustavu oznaka, primjerice na sustavu ocjena A, B i C, ili potencijalno na financijskim poticajima, posebno za MSP-ove. Za izvješćivanje moraju biti zaduženi neovisni i vanjski revizori, a ne poduzeća. Javna tijela na razini država članica (npr. ministarstva ili regulatorna tijela) bila bi zadužena za osiguravanje provedbe i praćenja. Podaci bi trebali biti javno dostupni i omogućivati uzajamno učenje. Komisija bi trebala imati nadzornu i koordinacijsku funkciju.

Obrazloženje

Zbog transparentnosti je važno da podaci na oznakama budu dostupni i pristupačni onima koji žele više informacija.

Dodatne napomene

13. PREPORUKA

Zakonodavstvo na razini EU-a o uništavanju neprodanih prehrambenih proizvoda – uzajamno učenje u svim državama članicama

Mora se osigurati da se prehrambeni proizvodi iskoriste u različitim fazama prije nego što se bace. Prioritet je izbjeći rasipanje hrane, ali ako to nije moguće, trebao bi se primijeniti pristup na temelju sljedećeg ciklusa: prehrana ljudi, prehrana životinja, biogorivo i kompostiranje. Države članice bile bi odgovorne za uspostavu potrebne infrastrukture kojom bi se omogućila provedba. EU bi utvrdio sveobuhvatan cilj smanjenja rasipanja hrane za određeni postotak. Države članice utvrdile bi nacionalne standarde radi zajedničkog postizanja cilja EU-a. Države članice mogle bi provoditi dobrovoljne ili obvezne mjere koje bi poduzeća morala poštovati. Smanjenje treba biti mjerljivo. Najbolja praksa, koja bi se utvrdila nakon pilot-faze usmjerene na supermarkete i prilagodbi temeljenih na uzajamnom učenju, trebala bi biti smjernica za sve države članice.

Obrazloženje

Francuski primjer ne funkcionira, pa nam treba bolje rješenje, primjerice platforma kakva postoji u Finskoj, na kojoj poduzeća mogu podijeliti informacije o hrani koja bi se inače bacila. Zakon kojim se zabranjuje rasipanje hrane trebao bi biti općenit kako bi se uzele u obzir različite kulture država članica.

Dodatne napomene

14. PREPORUKA

Transparentnost za bolju vidljivost i djelovanje u području rasipanja hrane

Preporučujemo da svi sudionici u lancu opskrbe hranom, osim pojedinačnih kućanstava, imaju obvezu mjerenja otpada od hrane i transparentnog izvješćivanja o postupanju s otpadom od hrane. Trebalo bi naglasiti i potrebu za novim mogućnostima prikupljanja podataka te razmatranje gubitka hrane u poljoprivrednom sektoru.

Nadalje, uz to bi trebalo uvesti različite poticaje za promicanje dobrovoljnih sporazuma kako bi se poduprlo institucije u njihovoj pionirskoj ulozi. Važne su i korektivne mjere usmjerene na uključivanje svih sudionika u lancu opskrbe hranom (osim pojedinačnih kućanstava).

EU bi trebao provesti evaluaciju najboljih praksi, odnosno evaluaciju postojećih struktura izvješćivanja i poticaja te korektivnih mjera u različitim državama članicama. Time bi se pridonijelo uspostavi sveobuhvatnijeg okvira EU-a koji bi omogućio veću usporedivost podataka.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer je stjecanje uvida u postojeću situaciju u području otpada od hrane osnova za primjenu daljnjih pristupa, kao što su poticaji, inovativni dobrovoljni sporazumi i korektivni mehanizmi za izbjegavanje rasipanja hrane.

Dodatne napomene

Poticaj bi mogla biti, primjerice, mogućnost primjene metode označivanja na razini EU-a kako bi se iskoristile marketinške strategije. Drugi primjer mogla bi biti odgovarajuća financijska naknada za smanjenje rasipanja hrane.

15. PREPORUKA**Inovacije u području ambalaže i upotreba ambalaže u skladu s potrebama**

Preporučujemo daljnje ulaganje u znanstvena istraživanja o inovativnim i alternativnim održivim ambalažama. Time bi se pridonijelo produljenju vijeka trajanja proizvoda, prilagodila veličina ambalaže kako bi se smanjilo rasipanje hrane i osigurala veća sigurnost hrane tijekom njezina transporta. EU bi takva ulaganja trebao financijski i politički poduprijeti putem odgovarajućih programa, primjerice programa financiranja start-up poduzeća i manjih inovativnih poduzeća. Nadalje, preporučujemo da se trgovce na malo potiče da hranu prodaju bez ambalaže, kad je to moguće, ali tako da se ne ugrozi sigurnost hrane.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer se još uvijek uvelike oslanjamo na ambalažu, posebice zbog transporta i sigurnosti hrane. Stoga smatramo da se podupiranjem inovacija (istraživanja / start-up poduzeća) u području ambalaže prihvatljive za okoliš može pridonijeti ostvarenju cilja smanjenja rasipanja hrane. S jedne strane, prilagodbom veličine ambalaže lako kvarljive hrane smanjilo bi se rasipanje hrane, pri čemu bi se vodilo računa i o rizicima od povećanja ambalažnog otpada (spomenuta istraživanja trebala bi biti namijenjena tome da se ti rizici spriječe). S druge strane, u slučajevima u kojima se može donijeti vlastita posuda u ponudi bi trebale biti pojedinačne porcije (isto kako bi se smanjilo rasipanje hrane, ali i kako bi se smanjile druge vrste otpada). Ako razvijemo strukturu ambalaže prihvatljive za okoliš i prilagodimo infrastrukturu za takvu ambalažu, u konačnici bi potrošači mogli prihvatiti takve inovacije.

Dodatne napomene

16. PREPORUKA

Proširenje definicije rasipanja hrane kako bi se sačuvala neobrana hrana

Preporučujemo da se neobrana hrana uključi u definiciju rasipanja hrane na razini EU-a. Želimo i da uzgajivači imaju mogućnost prodavati jestive proizvode s nedostacima. Kako bi se izbjegao gubitak hrane, uzgajivače bi trebali obavješćivati o tome da privatna kućanstva i nevladine organizacije mogu obrati neobranu hranu.

Ta bi se ideja trebala prenijeti dvjema skupinama:

- građanima, putem kampanje koja bi se osmislila u skladu s 20. preporukom
- uzgajivačima, putem ministarstava poljoprivrede država članica; uzgajivači bi ovu preporuku trebali provesti u koordinaciji s lokalnim općinama i sindikatima proizvođača.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer je nerazumno rasipati jestivu hranu. Izravno sudjelovanje u obiranju hrane pridonijelo bi prepoznavanju rada koji uzgajivači obavljaju te bi se više cijenila hrana koju oni proizvode.

Dodatne napomene

Izazov je u tome što ne želimo svaliti krivicu na poljoprivrednike.

17. PREPORUKA

Poticanje odraslih da mjere protiv rasipanja hrane smatraju prioritetom

Preporučujemo da svaka država članica provede program za odrasle kako bi povećala informiranost i znanje o cijeni rasipanja hrane i prednostima sprečavanja rasipanja hrane na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Taj bi se program trebao temeljiti na najboljim dostupnim podacima (5. preporuka) kako bi se naglasila hitnost problema. Trebao bi uključivati aplikacije (18. preporuka), kampanje (4. i 20. preporuka), dodatno obrazovanje i osposobljavanje za zaposlene u prehrambenoj industriji, interne programe osposobljavanja za stručnjake te dokumentarne i televizijske programe o toj temi. Neke su od mogućnosti kratki oglasi koji ukazuju na prednosti ponovne uporabe hrane, promicanje nedjelje kao dana „ostataka hrane” i osmišljavanje emisija s natjecanjima u kuhanju za mlade kako bi se uključile televizijske kuće.

Važno je informirati ljude jednostavnim porukama ili poticajnim sadržajima o gospodarskim i ekološkim prednostima nerasipanja hrane.

Mediji, posebice javne radio postaje i javna televizija, tiskani mediji, društvene mreže, javne ustanove, muzeji i trgovci na malo mogli bi imati ključnu ulogu u širenju informacija. Postojeće institucije EU-a mogle bi razviti resurse za potporu državama članicama (primjerice Kuća europske povijesti).

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer se druge preporuke odnose na edukaciju djece, a potrebne su i mjere koje bi imale neposredan kratkoročni učinak na sadašnju generaciju kupaca i kuhara.

Dodatne napomene

Prednost je preporuke u tome što bi poticajni sadržaji o nerasipanju hrane u supermarketima bili protuteža marketingu kojim se ljude uvjerava da kupuju previše.

18. PREPORUKA**Informiranje o prehrani i održiva prehrana u osnovnim i srednjim školama**

Preporučujemo da se u kurikulumu osnovnih i srednjih škola uključe teme održive hrane i prehrane, i to uvođenjem novih obveznih samostalnih predmeta, kakvi već postoje u nekim zemljama, i/ili uključivanjem tih tema u postojeće obvezne predmete. Ovom se preporukom nastoji povećati informiranost učenika o rasipanju hrane putem rasprava o socioekonomskim vrijednostima, održivoj proizvodnji i potrošnji, ponašanju potrošača, ekonomiji kućanstva i praktičnim iskustvima stečenima u okviru školske prakse na poljoprivrednim gospodarstvima. Da bi se ova preporuka ostvarila, EU bi trebao ispuniti dva preduvjeta. Prvo, trebalo bi provesti informativnu kampanju s više dionika radi promicanja ove teme (20. preporuka). Drugo, trebalo bi poduprijeti učitelje putem osposobljavanja te pedagoške razmjene i materijala kako bi se iskoristile postojeće mreže i dokazane uspješne prakse. Iako smo svjesni toga da uvođenje ovih promjena može zahtijevati mnogo vremena, važno je već

sad organizirati dane ili tjedne djelovanja na temu rasipanja hrane u školama, uz mobilizaciju različitih društvenih aktera (21. preporuka).

Obrazloženje

Rasipanje hrane simptom je širih sustavnih problema povezanih s načinom na koji u današnjoj Europi proizvodimo, kupujemo i konzumiramo hranu i stoga svaka pedagoška akcija mora uključivati i šire aspekte, a ne samo rasipanje hrane, odnosno vrijednosti i poželjne načine proizvodnje i potrošnje u Europi u budućnosti. Obrazovanje je i dalje nacionalna nadležnost i svaka država članica ima drukčiji kurikulum. Svjesni smo tih razlika, ali potičemo EU da promiče ambiciozne mjere u okviru novih i/ili postojećih školskih predmeta kao što su geografija ili gospodarstvo.

Dodatne napomene

19. PREPORUKA

Promicanje i potpora za aplikacije i platforme za dijeljenje hrane koje međusobno povezuju potrošače

Preporučujemo da EU promiče i podupire postojeće aplikacije i platforme, kao što su Olio ili FoodSharing.de. Alati koje treba promicati moraju ispunjavati neke osnovne kriterije prema kojima ih treba ocjenjivati: jednostavnost korištenja, bogata baza podataka, neovisnost, prilagodljivost lokalnom kontekstu i stvarni učinak na smanjenje rasipanja hrane. Tijela EU-a te nacionalna i regionalna tijela moraju proaktivno promicati perspektivne postojeće alate i podupirati posebice, ali ne samo financijski, njihov razvoj i održavanje putem svojih različitih istraživanja, mjere i programe financiranja. Javnim financiranjem trebalo bi poticati kvalitetne i neutralne informacije bez oglasa.

Obrazloženje

Postoje mnoge aplikacije koje povezuju različite aktere, poduzeća i potrošače ili potrošače s drugim potrošačima. Neki od tih alata mogli bi se pokazati uspješnima u međusobnom povezivanju potrošača, čime bi im se pomoglo u tome da čuvaju hranu. Međutim, čini se da ti alati imaju ograničenu geografsku pokrivenost ili da Europljani nisu dovoljno upoznati s njima. Smatramo da je važno da EU i države članice aktivno podupiru tehnološke inovacije s velikim utjecajem kako bi se poticale nove ideje te inovacije koje mogu postati dugoročno održive.

Dodatne napomene

20. PREPORUKA

Čuvanjem hrane štedimo novac: europska kampanja protiv rasipanja hrane u suradnji s trgovcima hranom na malo kroz četiri vikenda godišnje

Preporučujemo da EU koordinira kampanju usmjerenu na trgovine koje prodaju hranu (prehrambene trgovine na malo, supermarketi, hipermarketi, manje trgovine) koja bi se provodila u državama članicama. Ta bi se kampanja provodila četiri vikenda svake godine i bila bi usmjerena na temu „Čuvanjem hrane štedimo novac”. Svaka država članica mogla bi odlučiti koje će vikende odabrati. Odabir datuma trebao bi se temeljiti na cilju da se pozornost javnosti skrene na navike pri kupnji hrane (primjerice, može se odabrati datum u vrijeme nacionalnih proslava ili kulturnih događanja) i sezonske proizvode (primjerice, može se odabrati datum u vrijeme žetve). Kampanja bi bila inicijativa Europske unije koja bi osmislila jedinstveni vizualni dizajn (isti logotip, boja itd.) za sve države članice. Kampanja bi se provodila na nacionalnoj razini i prilagodila posebnostima svake zemlje, njezinom kalendaru, prehrambenim navikama itd.

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer je važno skrenuti pozornost građana na rasipanje hrane. Postoji samo Međunarodni dan svjesnosti o gubitku hrane i smanjenju rasipanja hrane, s kojim građani nisu upoznati i koji ne dolazi do izražaja među brojnim drugim međunarodnim danima. Ova nova inicijativa trajala bi dulje, četiri vikenda godišnje. Njome bi se građanima Europe skrenula pozornost na problem rasipanja hrane, a kampanja koja bi se provodila više vikenda u godini bila bi korisnija od jednodnevnog događanja. Također, na taj bi se način europsko događanje razlikovalo od standardnih međunarodnih dana.

Dodatne napomene

- Jedna je od prednosti naše inicijative informiranje građana Europe da načinom kupnje i potrošnje hrane te kupnjom sezonskih proizvoda mogu izbjeći rasipanje hrane. Kampanjom koja bi se provodila četiri vikenda godišnje osiguralo bi se redovito slanje poruka građanima. Dodatna prednost bila bi poticanje suradnje s trgovcima hranom na malo u okviru kampanje i njihovo uključivanje u borbu protiv rasipanja hrane.
- Jedan je od izazova kako uključiti trgovce hranom na malo / mjesta na kojima se prodaje hrana u ovu inicijativu. S obzirom na to da je cilj trgovaca hranom na malo prodati što više proizvoda, neki od njih možda neće biti voljni poticati ljude da konzumiraju manje hrane ili usvoje drukčije potrošačke navike. S druge strane, cilj je svih trgovina, uključujući i one koje prodaju hranu, ostvariti dobit, pa bi trgovci to događanje mogli smatrati strateškim alatom za razvoj dobrog imidža kao aktera u borbi protiv rasipanja hrane. Drugi izazov odnosi se na posebnosti država članica EU-a i njihov godišnji kalendar: neke zemlje ne slave Božić ili ga slave na različite datume, a praznici se mogu razlikovati među zemljama.
- Ostale pojedinosti o načinu provedbe preporuke:
  - * Trebalo bi koristiti razne izvore za kampanju protiv rasipanja hrane u suradnji s trgovcima hranom na malo: tradicionalne medije (televizija, novine), društvene mreže, lokalne utjecajne osobe, oglašavanje. Tijekom četiri vikenda trebalo bi

iskoristiti priliku za širenje snažne kampanje za nultu stopu rasipanja hrane.

* Tijekom tih vikenda EU bi trebao informirati javnost o trgovcima hranom na malo koji su već organizirali i razvili inicijative protiv rasipanja hrane. EU bi trebao poduprijeti te već postojeće inicijative i priopćavati o uspješnim praksama, dijeleći pozitivnu priču. Ne bi trebalo isticati šokantne poruke, nego bi se trebalo usmjeriti na pozitivna iskustva.

* Trebalo bi organizirati praćenje i evaluaciju tih četiriju vikenda kako bi se kampanja poboljšala i kako bi se svake godine obuhvatio sve veći broj ljudi.

21. PREPORUKA

Zaustavimo rasipanje hrane: tjedan za informiranje o rasipanju hrane u školama

Preporučujemo da se u školama organizira tematski tjedan o rasipanju hrane kako bi se djecu i tinejdžere senzibiliziralo za tu temu. Forma i sadržaj tematskog tjedna ovisili bi o dobi učenika. U osnovnim školama i za mlađu djecu tematski tjedan trebao bi biti usmjeren na senzibiliziranje kroz igre. Europska komisija razvila bi i širila alate za škole i učitelje, na svim jezicima EU-a, o načinima informiranja o rasipanju hrane u školama te načinima raspravljanja o toj temi u kontekstu školskih predmeta i organiziranja povezanih aktivnosti. Ti bi alati uključivali smjernice s predloženim aktivnostima kako se ne bi preopteretilo učitelje te bi trebali biti lako dostupni putem interneta. Mlađe učenike nagrađivalo bi se potvrdom (s logotipom EU-a). Države članice taj bi projekt provodile ovisno o tome kako funkcionira njihov obrazovni sustav i ovisno o njihovom akademskom kalendaru. Škole bi mogle odabrati aktivnosti koje žele organizirati tijekom tematskog tjedna s pomoću alata stavljenog na raspolaganje učiteljima.

Obrazloženje

Djeca bi trebala naučiti kako vrednovati hranu, kako se ona proizvodi i koliko treba vremena da se proizvede. Važno je senzibilizirati djecu već u ranoj dobi. Takvo događanje omogućilo bi i informiranje roditelja jer djeca razgovaraju s roditeljima o događanjima u školi kad dođu kući.

Dodatne napomene

- Prednost je ove inicijative u tome što bi se njome omogućilo da djeca nauče kako vrednovati hranu, kako se ona proizvodi i koliko treba vremena da se proizvede. Važno je senzibilizirati djecu već u ranoj dobi. Druga je prednost to što bi takvo događanje omogućilo i informiranje roditelja jer učenici razgovaraju s roditeljima o događanjima u školi kad dođu doma.
- Jedan je od izazova osigurati da učitelji ne budu preopterećeni, odnosno da ne moraju sami smišljati sve aktivnosti i ideje. Zbog toga je važno da se osiguraju okvir ili smjernice s predloženim aktivnostima kako bi se omogućilo da svi učenici u svim školama imaju koristi od ove inicijative.

22. PREPORUKA

Pružanje informacija potrošačima o tome kako svjesno i samostalno pridonositi smanjenju rasipanja hrane te kako pripremiti, očuvati i ponovno upotrijebiti proizvode prije i nakon što im prođe rok valjanosti

(datum „upotrijebiti do” sigurnosni je datum nakon kojeg se proizvod ne bi smio konzumirati; datum „najbolje upotrijebiti do” datum je do kojeg proizvod zadržava optimalnu kvalitetu)

Preporučujemo da se uvedu informacijski alati koji bi potrošačima omogućili da budu bolje informirani i osposobljeni kad prosuđuju je li proizvodu doista prošao rok trajanja. Kako bi potrošači bili informirani o upotrebi prehrambenih proizvoda, zalažemo se za omogućivanje boljeg prepoznavanja oznaka datuma „najbolje upotrijebiti do”: oznake bi trebale biti na istom mjestu na svakom proizvodu i napisane većim fontom. Nadalje, predlažemo da se QR kôd stavlja izravno na naljepnicu proizvoda (mogao bi se koristiti i barkod). Koja je svrha toga? Svrha je prenijeti informacije o najboljim načinima očuvanja hrane i prepoznavanja (po okusu i mirisu) je li hrana i dalje prikladna za konzumaciju te prenijeti kulinarske savjete za druge načine iskorištavanja proizvoda (primjerice prilagođene recepte). Smatramo da su proizvođači u najboljem položaju da formaliziraju informacije dostupne putem QR kôda. Kad je riječ o neoznačenim proizvodima kao što su voće i povrće, QR kôd bi trebalo staviti na mjesto na kojem se takvi proizvodi prodaju kako bi se izbjegla nepotrebna ambalaža. Kako bi takav izvor informacija bio dostupan svima, ne možemo se oslanjati samo na digitalnu tehnologiju. Predlažemo da budu dostupni i papirnati komunikacijski alati (primjerice vodiči u supermarketima).

Obrazloženje

Ovu preporuku dajemo jer smatramo da je potrošače teško potaknuti na odgovornost u njihovu postupanju s hranom. Upotunjavanjem informacija dostupnih na proizvodu potrošači više ne bi imali nedoumice povezane s datumom kraja roka valjanosti. Time bi se ujedno omogućilo da se prevlada problem „zabluda” ili „straha od obolijevanja” nakon isteka roka valjanosti. Znamo da su proizvođači oprezni s datumom „najbolje upotrijebiti do” kako bi se zaštitili. Proizvod se ustvari može konzumirati i nakon tog datuma. Ne dovodimo u pitanje važnost navođenja datuma „upotrijebiti do”. To je i dalje glavni pokazatelj toga koliko je proizvod svjež.

Dodatne napomene

Prednost je preporuke usmjerenost na označivanje kako bi se potrošače na najbolji način informiralo o pozitivnim stranama i za njihov novčanik i za okoliš. Naša krilatica savršeno sažima našu ideju: „Kupuj razumno i jedi jeftinije”. Kako bi se taj novi izvor informacija predstavio potrošačima i promicao, predlažemo da se pokrene velika komunikacijska kampanja u okviru koje bi se objasnio cilj tog novog alata.

23. PREPORUKA

Standardizirana praksa na maloprodajnoj razini za promidžbu proizvoda kojima se bliži kraj roka valjanosti.

Preporučujemo revalorizaciju kupnje proizvoda kojima se bliži kraj roka valjanosti zahtijevajući od poduzeća da donesu strategiju za upravljanje takvim proizvodima za potrošače i njihovo vrednovanje. Cilj je promijeniti percepciju kućanstava o tim proizvodima kako ne bi bili namijenjeni samo jednom dijelu populacije. Ta bi strategija obuhvaćala nekoliko aspekata:

- regulatornu provedbu na europskoj razini donošenjem propisa o odjeljenjima na kojima bi se takve proizvode učinilo lako dostupnima i prepoznatljivima pri ulasku u trgovinu kako bi se promicala bolja praksa potrošnje u svim skupinama korisnika, bez obzira na njihov prihod
- razvoj komunikacijske politike usmjerene na „zdrav razum” i atraktivnost proizvoda te na odgovoran pristup kupnji (promidžbeni aspekti koji dovode do prekomjerne potrošnje ne bi trebali biti u prvom planu komunikacije)
- poticanje trgovaca na malo da prilagode svoju politiku tako da nove proizvode kojima se bliži kraj roka valjanosti stavljaju na police u vrijeme najvećeg prometa (prilagođeno ponašanju potrošača u raznim europskim zemljama).

Obrazloženje

Ovu inicijativu preporučujemo jer bi se njome osnažila postojeća politika u mnogim trgovinama i standardizirale „uspješne prakse” na europskoj razini. Naša skupina pridaje posebnu pozornost pozitivnom učinku generalizacije tih mjera, odnosno promjeni percepcije o jeftinim proizvodima (ne samo u kućanstvima nego u cjelokupnoj populaciji).

Dodatne napomene

Ovom se inicijativom promiču održive prakse u poduzećima. Može potaknuti i razvoj lojalnosti potrošača. Međutim, u provedbi ove preporuke u praksi postojali bi određeni izazovi:

- kad je riječ o kućanstvima: kućanstva bi trebala biti fleksibilnija i prilagoditi tjedni jelovnik dostupnim proizvodima
- kad je riječ o stručnjacima: izazov bi bio osposobiti osoblje i provesti tu novu politiku u praksi
- kad je riječ o općoj populaciji: izazov bi bio prevladati zablude i promijeniti kako potrošači doživljavaju te proizvode kako bi razumjeli da se niskim cijenama prije svega provodi politika izbjegavanja neprodane robe.